

СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

УДК 343.148 (477)

[https://doi.org/10.32689/2617-9660-2021-1\(13\)-11-34](https://doi.org/10.32689/2617-9660-2021-1(13)-11-34)

Федоренко Владислав Леонідович,

доктор юридичних наук, професор, директор Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України, Заслужений юрист України, бульвар Л. Українки, 26, офіс 501, м. Київ, 01133; fedorenko900@gmail.com; +38 044 5921401, <https://orcid.org/0000-0001-5902-1226>

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ЦЕНТРУ СУДОВОЇ ЕКСПЕРТИЗИ З ПИТАНЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ У 2021–2023 РОКАХ

Анотація. У статті, на основі аналізу генезису та еволюціонування Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України (*далі – Центр*), як головної науково-дослідної установи судової експертизи у сфері інтелектуальної власності в Україні, визначаються стратегічні перспективи розвитку та діяльності Центру на середньострокову перспективу (2021–2023). Під стратегією розвитку Центру запропоновано розуміти ефективне стратегічне планування керівництва цієї науково-дослідною установою судової експертизи, узгоджене із профільним міністерством, щодо реалізації мети діяльності Центру, як визначеного та бажаного ідеального результату, який візуалізує місію Центру в державному механізмі експертного забезпечення правосуддя, та здійснення статутних завдань, спрямованих на досягнення такої мети, за визначений проміжок часу, у встановленій послідовності та з раціональним використанням усіх наявних ресурсів, а також з контролем за індикаторами досягнення стратегічних пріоритетів розвитку та діяльності Центру.

Відзначається, що згідно зі змістом Статуту Центру (2021) основними напрямками діяльності Центру, а відповідно й стратегічними пріоритетами його розвитку та діяльності на середньострокову перспективу, є: 1) наукова, методична та науково-організаційна діяльність; 2) судово-експертна та консультаційна діяльність; 3) організаційно-управлінська діяльність; 4) кадрова робота; 5) підготовка, перепідготовка, спеціалізація та підвищення кваліфікації працівників; 6) діяльність у сфері бюджетно-фінансового та матеріально-технічного забезпечення; 7) документальне, архівне, інформаційне і безпекове забезпечення та ін.

Здійснюється системний аналіз роботи Центру за зазначеними напрямками у 2018–2020 роках, аналізуються емпіричний досвід, статистичні дані, здобутки і недоліки проробленої роботи, а також визначаються стратегічні пріоритети розвитку діяльності Центру та судової експертизи об'єктів права інтелектуальної власності

в цілому в Україні у 2021-2023 роках. Обґрунтовуються практичні рекомендації щодо удосконалення науково-дослідної, судово-експертної, організаційно-управлінської, кадрової та іншої статутної діяльності Центру.

Ключові слова: судова експертиза, судова експертиза об'єктів права інтелектуальної власності, стратегія, стратегічне планування, стратегічні пріоритети розвитку, Науково-дослідний центр судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України, науково-дослідна робота, судово-експертна діяльність.

Fedorenko Vladislav Leonidovich,

Doctor of Law, Professor, Director of the Research Center for Forensic Examination on Intellectual Property of the Ministry of Justice of Ukraine, Honored Lawyer of Ukraine, 26, L. Ukrainka Boulevard, office 501, Kyiv, 01133; fedorenko900@gmail.com; +38 044 5921401, <https://orcid.org/0000-0001-5902-1226>

STRATEGIC PRIORITIES FOR THE DEVELOPMENT OF THE RESEARCH CENTER FOR FORENSIC INTELLECTUAL PROPERTY OF THE MINISTRY OF JUSTICE OF UKRAINE IN 2021-2023

Annotation. The article, based on the analysis of the genesis and evolution of the Research Center for Forensic Intellectual Property of the Ministry of Justice of Ukraine (*hereinafter – the Center*), as the main research institution for forensic examination in the field of intellectual property in Ukraine, identifies strategic prospects for the medium term (2021-2023). The Center's development strategy is proposed to mean effective strategic planning of the management of this research institution of forensic examination, agreed with the relevant ministry, to realize the goal of the Center as a defined and desired ideal result, which visualizes the Center's mission in the state mechanism of expert justice tasks aimed at achieving this goal, for a certain period of time, in the prescribed sequence and with the rational use of all available resources, as well as with control over indicators of achievement of strategic priorities of development and activities of the Center.

It is noted that according to the content of the Statute of the Center (2021) the main activities of the Center, and accordingly the strategic priorities of its development and activities in the medium term are: 1) scientific, methodological and scientific-organizational activities; 2) forensic and consulting activities; 3) organizational and managerial activities; 4) personnel work; 5) training, retraining, specialization and advanced training of employees; 6) activities in the field of budgetary-financial and logistical support; 7) documentary, archival, information and security support, etc.

A systematic analysis of the Center's work in these areas in 2018-2020, analyzes the empirical experience, statistics, achievements and shortcomings of the work, as well as identifies strategic priorities for the development of the Center and forensic examination of intellectual property rights in Ukraine in 2021 -2023 years. Practical recommendations for the improvement of research, forensic, organizational and managerial, personnel and other statutory activities of the Center are substantiated.

Keywords: forensic examination, forensic examination of intellectual property rights, strategy, strategic planning, strategic development priorities, Research Center for Forensic Intellectual Property of the Ministry of Justice of Ukraine, research, forensic activities.

Постановка проблема. Науково-дослідний центр судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України (*далі – Центр*) нещодавно відзначив своє 16-ліття. За цей час Центр, як унікальна спеціалізована науково-дослідна установа судової експертизи, став визначальною та визнаною інституційною складовою судово-експертної діяльності в Україні. Про це свідчать результати діяльності Центру в 2004-2020 роках, які демонструють динаміку позитивного зростання або ж стабілізації в умовах карантинних заходів, пов'язаних з пандемією коронавірусу COVID-2019, показників науково-дослідної, судово-експертної та іншої статутної діяльності Центру, розвиток його міжнародних комунікацій.

Відзначення чергової річниці з дня заснування Центру стало не лише приводом для відзначення його здобутків і успіхів, а й спонукало до критичного переосмислення пройденого шляху, виявлення та аналізу проблемних аспектів на різних напрямках діяльності Центру, а також до пошуку шляхів конструктивного розв'язання існуючих проблем і визначення стратегічних пріоритетів подальшого розвитку Центру на середньострокову перспективу [1, с. 8-9].

Як відомо, для розвитку будь-якої інституції, включаючи і державні науково-дослідні установи судової експертизи (НДУСЕ), важливим аспектом її діяльності є визначення стратегічних пріоритетів її розвитку та стратегічне планування, з метою реалізації відповідних пріоритетів. Слово «стратегія», привнесене із грецької мови (*στρατηγία*), має багато значень, сенсів і інтерпретацій. Зокрема, «Словник

іншомовних слів» визначає стратегію, як «мистецтво планування керівництва, що базується на правильних далекоглядних прогнозах» [2, с. 550]. В «Українському тлумачному словнику» слово «стратегія», з поміж багатьох значень, також визначається, як «спосіб дій, лінія поведінки кого-небудь. *Ринкова* – система заходів, яка використовується організацією (фірмою, підприємством, країною) для розширення своєї збутової діяльності» [3, с. 1413]. У словниках і енциклопедичних виданнях зустрічаємо й інші тлумачення стратегії.

У найбільш узагальненому вигляді під стратегією розуміють ефективний план керівника (керівництва) організації, установи, підприємства щодо досягнення цілі, як певного бажаного ідеального результату, за визначений проміжок часу та з раціональним використанням наявних ресурсів. Реалізації будь-якої стратегії передують стратегічне планування, під яким слід розуміти процедуру цілепокладання, оцінки потенціалу акторів (суб'єктів) і ресурсів, а також поетапного планування заходів щодо досягнення поставленої мети і завдань, визначення індикаторів їх реалізації [1, с. 9].

Таким чином, під стратегією розвитку Центру слід розуміти ефективне стратегічне планування керівництва цієї науково-дослідною установою судової експертизи, узгоджене із профільним міністерством, щодо реалізації мети діяльності Центру, як визначеного та бажаного ідеального результату, який візуалізує місію Центру в державному механізмі експертного забезпечення правосуддя, та здійснення статутних завдань, спрямованих на досягнення такої мети, за

визначений проміжок часу, у встановленій послідовності та з раціональним використанням усіх наявних ресурсів, а також з контролем за індикаторами досягнення стратегічних пріоритетів розвитку та діяльності Центру.

Розроблення стратегії ґрунтується на чітко визначених стратегічних пріоритетах – цінностях, цілях, завданнях і принципах. Їх визначення здійснюється з різних методологічних підходів. Одним із найбільш поширених у державах-учасницях ЄС, зокрема в діяльності Європейської Комісії, є підхід, визначений форматами: «Зелена книга» («*Green Paper*») vs «Біла книга» («*White Papers*») державної політики [1, с. 10]. Схожі підходи застосовуються і в бізнесі, зокрема, при визначенні маркетингових стратегій, а також під час реалізації *NGO* і *think tanks* різноманітних проектів і програм, у тому числі й науково-дослідного характеру.

«Зелена книга» висвітлює проблематику розвитку визначеного сектору політики чи діяльності конкретної інституції, залучаючи до обговорення шляхів її розв'язання всі зацікавлені сторони. «Біла книга», яка формується за результатами підготовки і комплексного опрацювання «Зеленої книги» є комплексним аналітичним документом, що описує цілі, завдання та логіку розв'язання проблеми, визначеної в «Зеленій книзі». «Біла книга» може виступати основою певного стратегічного документу – офіційно затвердженої стратегії, програми, перспективного плану тощо. Саме цей методологічний підхід застосовано нами для аналізу проблемних питань розвитку Центру за окремими на-

прямками його статутної діяльності на визначений період.

Стратегічне планування, як правило, здійснюється на тривалий період – від 3 років і більше. Хоча, чинним законодавством такі терміни не унормовуються дискретно. То ж, стратегічні пріоритети розвитку Центру визначені у цій науковій статті на 2021-2023 роки, з урахуванням попереднього 3-річного циклу розвитку та діяльності Центру.

Аналіз останніх публікацій за проблематикою. Проблематиці генезису та еволюціонування Центру, а також розвитку теорії та практики судової експертизи об'єктів права інтелектуальної власності на сьогодні присвячено багато різнопланових досліджень, у тому числі й автором цієї публікації [4, 5, 6, 7, 8, 9].

Певним прологом до цієї публікації стала доповідь, виголошена автором цієї статті на IV щорічній міжнародній науково-практичній конференції «Проблеми теорії та практики судової експертизи з питань інтелектуальної власності («Крайневські читання»)» [1]. У ній були проаналізовані основні, найбільш рельєфні результати, тенденції та перспективи подальшого розвитку судово-експертної діяльності Центру на середньострокову перспективу. Разом із тим, у цій статті суттєво уточнені положення та матеріали щодо аналізу судово-експертної діяльності Центру в 2018-2020 роках (більшість матеріалів доповіді базувались на даних за неповний 2020 рік) і щодо стратегічних перспектив її розвитку в 2021-2023 роках.

При підготовці цієї публікації також використовувалися щорічні звіти про роботу Центру в 2018-2020 ро-

ках, які, в частині науково-дослідної роботи, оприлюднені на офіційному веб-сайті Центру [10]. Автором також використані робочі матеріали чергових і позачергових засідань Секції судової експертизи об'єктів інтелектуальної власності науково-консультативної та методичної ради з проблем судової експертизи об'єктів інтелектуальної власності при Міністерстві юстиції України (протоколи і ін.).

Метою статті є виявлення, на основі комплексного аналізу розвитку та діяльності Центру, як головної науково-дослідної установи судової експертизи у сфері інтелектуальної власності в Україні, стратегічних перспектив його розвитку у сфері науково-дослідної, судово-експертної, організаційно-управлінської та іншої статутної діяльності на середньострокову перспективу (2021-2023 роки); візуалізувати тенденції та перспективи утвердження лідерських позицій Центру в контексті подальшого генезису судової експертизи з питань інтелектуальної власності.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, основні напрямки розвитку і зростання діяльністю Центру зумовлені метою, завданнями і функціями його статутної діяльності. Згідно зі змістом п. 2.1 Статуту Центру, затвердженого Наказом Міністерства юстиції України від 11 лютого 2021 р. № 73/5, метою його діяльності є задоволення потреб судів і органів досудового розслідування, інших державних органів, а також юридичних і фізичних осіб у забезпеченні їх належною, кваліфікованою та об'єктивною експертизою, експертними дослідженнями і оцінкою з використанням сучасних досягнень науки і техніки [11].

Для реалізації цієї мети Центром, відповідно до п. 2.2 свого Статуту «... здійснюється наукова діяльність, що

спрямована на підвищення ефективності наукових досліджень у галузі судової експертизи і криміналістики, розробку та вдосконалення методик і методів судової експертизи для максимального використання її можливостей при розслідуванні кримінальних проваджень, судовому розгляді кримінальних, цивільних, господарських, адміністративних справ та справ про адміністративні правопорушення, під час виконавчого провадження, вирішення питань, що потребують застосування спеціальних знань поза межами судочинства» [11, с. 2]. В останньому випадку йдеться про здійснення Центром експертних досліджень, результати яких використовуються в позапроцесуальній сфері. Зокрема, для експертного забезпечення окремих видів адміністративних процедур, передбачених чинним законодавством.

Зазначене вище, а також аналіз статутної діяльності Центру за останні три роки (2018-2020 рр.), дозволяє виокремити наступні види статутної діяльності Центру, які одночасно залишаються й пріоритетними напрямками його стратегічного розвитку в 2021-2023 роках:

- наукова, методична та науково-організаційна діяльність;
- судово-експертна та консультативна діяльність;
- організаційно-управлінська діяльність;
- кадрова робота;
- підготовка, перепідготовка, спеціалізація та підвищення кваліфікації працівників;
- діяльність у сфері бюджетно-фінансового та матеріально-технічного забезпечення;
- документальне, архівне, інформаційне і безпекове забезпечення.

Ці види діяльності Центру є основними, але не вичерпними. Центр також здійснює мобілізаційну, просвітницьку та іншу роботу. Всі ці напрямки діяльності Центру є взаємопов'язаними між собою.

Очевидно, що всі НДУСЕ є, в першу чергу, «науково-дослідними установами». Це покладає на всі без винятку НДУСЕ завдання забезпечувати якісну «науково-дослідну роботу у галузі судової експертизи і криміналістики та впровадження її результатів в експертну, слідчу та судову практику» [11, 3]. У силу зазначеного, стратегічним пріоритетом Центру, як спеціалізованої НДУСЕ, є подальший прогресуючий розвиток наукової, методичної та науково-організаційної діяльності.

Основними результатами науково-дослідної роботи (НДР) Центру, відповідно до його статутних завдань, є розроблення, апробація та впровадження в практику методик судової експертизи об'єктів права інтелектуальної власності. При цьому,

важливим пріоритетом НДР Центру є комплексне забезпечення всіх судово-експертних спеціальностей у сфері інтелектуальної власності (13.1.1-13.9) якісними новими або оновленими методиками, а також їх супровід як до затвердження Координаційною радою з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України, так і на стадії їх впровадження та подальшого використання.

За 2018-2020 роки Центром виконано ряд НДР, результатом яких стали методики, внесені до Реєстру методик проведення судових експертиз. Перші методики судових експертиз із питань інтелектуальної власності внесені до згаданого реєстру в 2010 році. На сьогодні таких методик у Реєстрі значиться 13. При цьому, по 8 із них головним виконавцем виступив Центр (Рис. 1). Це засвідчує очікувані лідерські позиції Центру в підготовці та впровадженні методик експертних досліджень об'єктів інтелектуальної власності й надалі, на 2021-2023 роки.

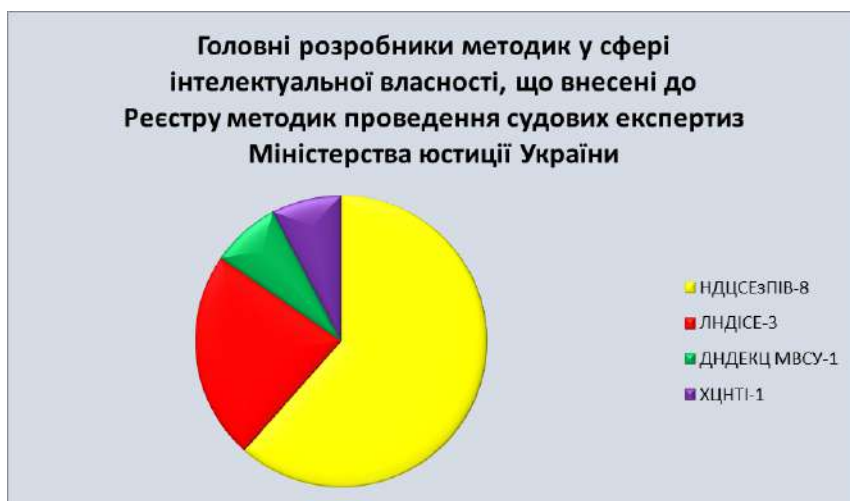

Рис. 1. Кількість підготовлених у межах виконання НДР і зареєстрованих Мін'юстом методик з питань інтелектуальної власності за головними розробниками

Важливим є й системний характер проведених Центром науково-дослідних робіт (НДР) із розробки таких методик. Вони розроблені, в першу чергу, з метою методичного забезпечення найбільш витребуваних судово-експертних спеціальностей в сфері інтелектуальної власності: 13.1.1, 13.3,

13.6, 13.8, 13.9 та ін. (Рис. 2). Утім, уже розроблені Центром, Львівським НДУ-СЕ, і ДНДЕКЦ Міністерства внутрішніх справ України та зареєстровані Міністерством юстиції України методики у багатьох випадках застаріли і потребують оновлення.

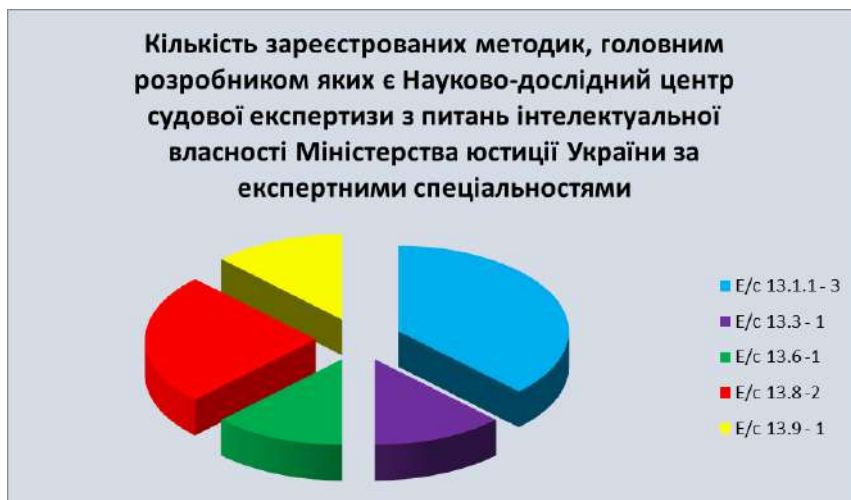

Рис. 2. Кількість зареєстрованих методик, розроблених Центром за експертними спеціальностями

Таким чином, науково-дослідні роботи Центру щодо забезпечення якісними методиками всіх основних видів судової експертизи на сьогодні не завершені. Вони продовжуються на цілеспрямованій і системній основі. Так, у 2021 році в Центрі, відповідно до Тематичного плану НДР НДУСЕ Мін'юсту, завершується розробка базової методики за спец. 13.6 щодо дослідження торговельних марок (знаків для товарів та послуг) (VII.1.1-2020/2, кер.: В. Федоренко).

У 2021 році Центром також розпочато виконання НДР з підготовки двох дуже важливих і витребуваних методик. Перша з них – це «Методики експертного дослідження промислових

зразків» (VII.1.1-2021/2, кер.: Н. Ковальова), завданням якої буде методичне забезпечення спец. 13.4. Ця спеціальність до сьогодні не має своєї базової методики в Україні. Друга методика, робота над якою розпочалася в Центрі цього року, це «Методика проведення судової експертизи, пов'язаної з винаходами та корисними моделями (удосконалена)» (VII.1.2-2021/2, кер.: Т. Чабанець, співвиконавці: Кропивницьке відділ. КНДІСЕ). Розроблення цих двох методик, з урахуванням новел чинного законодавства щодо правового захисту торговельних марок, промислових зразків і винаходів, дозволить завершити методичне забезпечення основних видів судової експертизи

з питань інтелектуальної власності в Україні.

Зазначене вище не означає вичерпність наукового потенціалу і потреб Центру в розробленні нових і перспективних методик. Їх тематика та обґрунтування практичної витребуваності й доцільності розробки за кошти Державного бюджету України буде розглянута на черговому весняному засіданні Секції судової експертизи об'єктів інтелектуальної власності НКМР при Міністерстві юстиції України у квітні 2021 року.

Перспективними вбачаються напрямками НДР на 2021-2023 роки є методики за спец. 13.1.2 і 13.9. Також, в силу рельєфності тенденції щодо збільшення кількості комплексних судових експертиз, які проводяться щодо об'єктів права інтелектуальної власності (програмних продуктів, винаходів тощо) в межах кримінальних проваджень (Табл. 1), вимагає уваги питання про перспективи створення методик проведення комплексних експертиз у сфері інтелектуальної

власності. При вирішенні цього питання слід використовувати і потенціал методичних рекомендацій щодо проведення відповідних комплексних судових експертиз.

Аналіз показників щодо проведення Центром науково-дослідних робіт у 2018-2020 роках, а також започаткування в 2021 році виконання нових НДР (Рис. 3), засвідчують тенденцію щодо збільшення кількісних показників таких робіт. При цьому, слід врахувати, що йдеться не лише про ті роботи, де центр є головним виконавцем НДР, а й про ті, де він виступає співвиконавцем.

Але, чи завжди кількісні показники є пропорційними якості й витребуваності НДР, які проводяться НДУСЕ, в тому числі й Центром? Чи завжди кількість НДР є пропорційна приросту методичного забезпечення судової експертизи об'єктів права інтелектуальної власності? При відповіді на це питання слід зважити на наступні чинники і тенденції проведення НДР

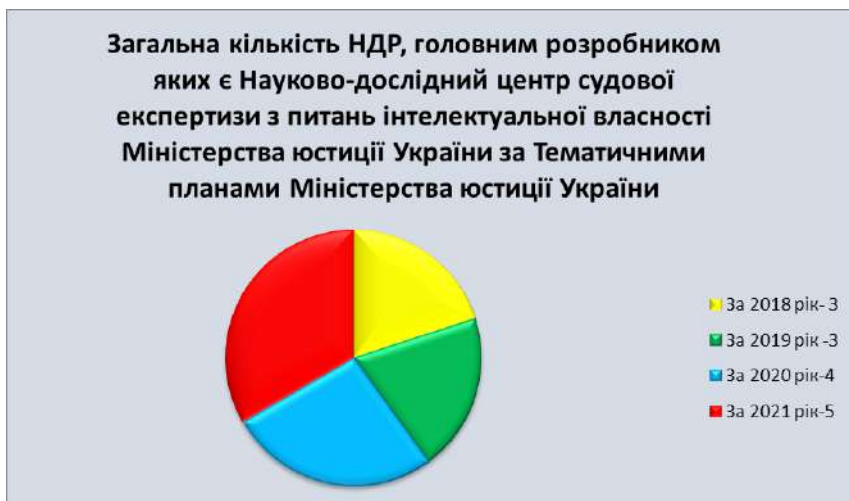

Рис. 3. Динаміка виконання Центром науково-дослідних робіт за 2018-2021 роки

у сфері судової експерти об'єктів права інтелектуальної власності в Україні:

- головним і домінуючим результатом і продуктом НДР, які розробляються в межах Тематичного плану НДР НДУСЕ Мін'юсту, мають бути на-самперед *методики* судових експертиз і експертних досліджень;

- методики мають забезпечувати реальні експертизи і експертні дослідження за конкретними судово-експертними спеціальностями (*спеціальностями*, коли йдеться про комплексні експертизи), й ґрунтуватися на достатній емпіричній базі вже проведених експертиз, а не робитися «на перспективу», яка в судовій експертизі об'єктів інтелектуальної власності може так і не настати. Подібні «перспективні розробки» на практиці унеможливають навіть формальну апробацію такої методики у НДУСЕ, за браком експертних досліджень щодо яких її можна застосовувати;

- розроблення методик доцільно здійснювати керуючись принципом «*від загального – до особливого*». Тобто, у першу чергу, слід готувати загальні, базові, універсальні методики щодо предмету (предметів) конкретної судово-експертної спеціальності. Хоча, наведений принцип є швидше бажаним алгоритмом методичного забезпечення судових експертиз, ніж догмою. Слід брати до уваги й потребу в розробленні методик щодо окремих видів експертиз і досліджень в межах однієї або декількох експертних спеціальностей, за умови зростання кількості їх призначень (замовлень) і відсутності методичних основ;

- при підготовці методик експертних досліджень об'єктів інтелектуальної власності нині та на перспективу необхідно використовувати науковий потенціал і емпіричний досвід судових експертів, які не є працівниками НДУСЕ. Адже знання і досвід

таких експертів так само важливі й корисні для методичного забезпечення судових експертиз, як і знання та досвід наукових працівників і судових експертів Центру. У цьому контексті можемо констатувати позитивні результати взаємодії з судовими експертами, які не є працівниками НДУСЕ, в таких науково-організаційних формах роботи, як: участь у роботі чергових і позачергових засідань профільної секції НКМР, підготовка тестів і завдань для атестації судових експертів на ЦЕКК; спільні науково-комунікативні заходи тощо;

- важливим аспектом підготовки методик у межах НДР є й оприлюднення та, по-суті, первинна апробація їх результатів (як проміжних, так і кінцевих), яка може відбуватися на науково-комунікативних заходах за участі суддів, адвокатів, патентних повірених, науковців, представників інститутів громадянського суспільства. Не зважаючи на те, що методиками судової експертизи користуються, в першу чергу, атестовані судові експерти, їх положення вивчаються та враховуються усі учасниками судових процесів, в рамках яких призначаються (замовляються) судові експертизи і експертні дослідження. Тому, попередні обговорення ключових положень методик, які розробляються в рамках НДР дозволять, з одного боку, врахувати емпіричний досвід проведення відповідних експертних досліджень і роз'яснень висновків щодо них у судах, убезпечитись від помилок і прорахунків, а з другого боку – є демократичним і транспарентним інструментом легітимізації методик не лише в судово-експертному середовищі, а й у більш широкому колі «споживачів» такого методичного продукту;

- підготовка методик є визначальним, але не вичерпним завданням НДР, які проводяться Центром. Щодо

комплексних видів судових експертиз з питань інтелектуальної власності, а також щодо витребуваних практикою, але вузькоспеціалізованих видів експертних досліджень також розробляються *методичні рекомендації*. Водночас, методичні рекомендації не можуть замінити чи підмінити собою методики, які є вкрай важливими для судово-експертної діяльності й є важ-

ливою гарантією в відстоюванні судовими експертами висновків у судах. Тому, у 2018-2020 роках пріоритетні результати і продукти НДР Центру змінювалися: від абсолютного домінування методичних рекомендацій – до переваги методик (*Рис. 4*). Передбачувано, що ця тенденція збережеться й у 2021-2023 роках.

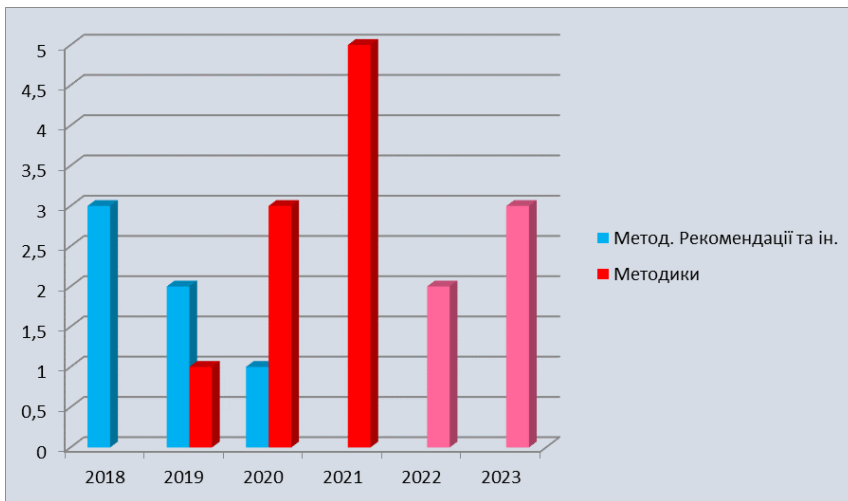

Рис. 4. Динаміка виконання НДР Центром у 2018-2021 роках та перспективи їх проведення у 2022 -2023 роках

Очевидно, що підготовка методів і методичних рекомендацій отримує своє втілення й у інших формах і видах науково-дослідних і науково-організаційних робіт Центру. Зокрема, така робота Центру в 2018-2020 роках втілювалася в наступних формах:

- робота Вченої ради Центру;
- організація та проведення на базі Центру чергових і позачергових засідань секції судової експертизи об'єктів інтелектуальної власності НКМР з проблем судової експертизи при Міністерстві юстиції України;
- участь представників Центру в роботі наступних секцій НКМР з проблем судової експертизи при Міністер-

стві юстиції України: а) з теоретичних, загально-методичних, процесуальних та організаційних питань судової експертизи; б) судово-економічної експертизи і в) судових комп'ютерно-технічної експертизи;

- організація роботи підкомітетів № 5 «Експертиза об'єктів права інтелектуальної власності» і № 6 «Експертиза ІТ-технологій» Технічного комітету 192 «Судова експертиза» у сфері стандартизації судово-експертної роботи;
- організація та проведення щорічних міжнародних науково-практичних конференцій «Проблеми теорії та практики судової експертизи

з питань інтелектуальної власності» («Крайневські читання»», присвячених фундатору та першому директору Центру П.П. Крайневу;

- організація (співорганізація) та участь, насамперед із доповідями і виступами працівників Центру, в інших профільних науково-комунікативних заходах (наукові конференції, круглі столи, методичні семінари і ін.);

- започаткування та реалізація в 2020 році ініціативи про створення міжнародного відкритого Українсько-вірменського науково-методичного кабінету судової експертизи об'єктів права інтелектуальної власності для зміцнення та взаємозбагачення науково-методичного потенціалу судової експертизи з питань інтелектуальної власності у республіках (проведено 2 науково-методологічних семінари, у режимі інтернет-конференцій);

- заснування в 2018 році та видання електронного наукового періодичного видання «Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління» (відповідно до Наказу МОН України від 28.12.2019 № 1643 (додаток 4) виданню присвоєно категорію «Б» у галузях юридичних наук та державного управління, видається 6 разів на рік), який утвердився як постійно діюча наукова платформа для висвітлення проблем теорії та практики судової експертизи з питань інтелектуальної власності, а також оприлюднення здобутків НДР, які проводяться Центром і іншими НДУСЕ Мін'юсту;

- публікація наукових робіт (монографії, методичні наукові видання, наукові статті, тези і ін.) працівників Центру, з питань теорії та практики судової експертизи, захисту прав на інтелектуальну власність та ін. Зривим прогресом у цьому напрямку наукової роботи Центру стала публікація працівниками Центру, в першу чергу,

штатними працівниками, 4 публікацій індексованих у наукометричних базах «Scopus».

Можемо передбачити, що в 2021-2023 роках зазначені напрямки науково-дослідної та науково-організаційної діяльності Центру збережуть свою актуальність і динаміку розвитку. Разом із тим, стратегічними пріоритетами розвитку Центру в цьому напрямку статутної діяльності мають стати:

- розроблення нових (нових редакцій) та затвердження методик проведення експертних досліджень, у першу чергу, за спец. 13.2, 13.3, 13.4, 13.6 і 13.9;

- підготовка методичних рекомендацій щодо проведення Центром і іншими НДУСЕ комплексних експертних досліджень за спец. 13.1.2 (у комплексі з 10.17); 13.1.2 (у комплексі з 13.9); 13.3 і 13.6 (у комплексі з 13.9); 13.9 (у комплексі з 11.1, 11.2, 11.3) etc;

- проходження планової атестації в 2022 році Центру в МОН України, як наукової установи зі збереженням або посиленням свого рейтингу (у 2019 році Центр за результатами акредитації віднесено до другої категорії науково-дослідних установ);

- підготовка навчального видання «Судова експертиза об'єктів інтелектуальної власності», з урахуванням оновлених положень чинного законодавства та програм підготовки судових експертів для атестації за спец. 13.1.1-13.9;

- оновлення та публікація другого, доповнення «Енциклопедії інтелектуальної власності» (перше вид. за редакції П.П. Крайнеєва видане в 2012 році);

- розроблення «Енциклопедичного словника з судової експертизи об'єктів інтелектуальної власності», з використанням напрацювань Підко-

мітету № 5 ТК 192 в сфері стандартизації профільної термінології;

- нарощування кількості публікацій штатних працівників Центру у міжнародних науково-метричних виданнях «Scopus» і «Web of Science», які є важливим критерієм планової атестації в 2022 році Центру в МОН України, як наукової установи;

- розширення міжнародної наукової співпраці, зокрема розвиток і розширення учасників діяльності відкритого Українсько-вірменського науково-методичного кабінету судової експертизи об'єктів права інтелектуальної власності, а також встановлення двосторонніх міжнародних зв'язків в Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (WOIS);

- забезпечення комплексного, системного, всеосяжної та доступного для широкого загалу висвітлення на офіційному веб-сайті та інших веб-ресурсах своїх основних здобутків у сфері НДР, включаючи звіти про наукову діяльність, і науково-методичних продуктів (методичні рекомендації, монографії, журнал «Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління», матеріали щорічних «Крайневських читань», інших науково-кому-

нікативних заходів). Розроблення та введення в експлуатацію з 2021 року нового офіційного веб-сайту Центру (<https://intelekt.org.ua/>) на сьогодні дозволяє якісно реалізувати відповідне завдання.

Наступним, найбільш важливим і перспективним видом статутної діяльності є *судово-експертна діяльність*, зміст якої полягає у проведенні атестованими судовими експертами Центру на виконання рішень суду, постанов органів досудового розслідування, а також за заявами фізичних і юридичних осіб, судових експертиз і експертних досліджень. При цьому, консультативні повідомлення на сьогодні безпосередньо не передбачають проведення експертного дослідження, а стосуються роз'яснень щодо їх організації.

Розглянемо основні параметри судово-експертної діяльності Центру в 2018-2020 роках. Основним і універсальним показником судово-експертної діяльності Центру є, в першу чергу, кількість проведених судових експертиз, експертних досліджень і консультативних повідомлень. Їх динаміка у досліджуваній період є наступною (Рис. 5).

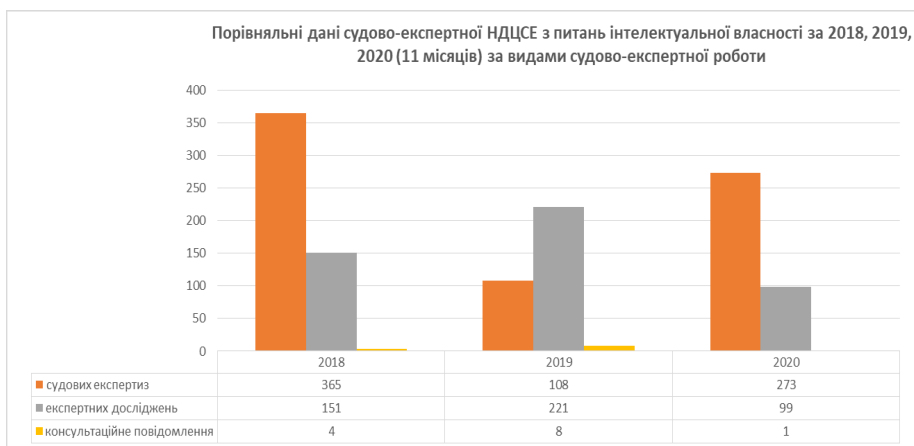

Рис. 5. Робота Центру в 2018-2020 роках за видами і результатами судово-експертної діяльності

Аналіз показників судово-експертної діяльності Центру в 2018-2020 роках засвідчує постійне зростання питомої ваги судових експертиз, порівняно з експертними дослідженнями і консультативними повідомленнями. Можемо передбачити, що тенденція зберігатиме свою актуальність і в 2021-2023 роках.

У силу зазначеного Центр має розширювати потенціал корпусу судових експертів через навчання й атестацію з суміжними судово-експертними спеціальностями, дотичними до судової експертизи з питань інтелектуальної власності, а також презентувати свою спроможність проводити комплексні експертизи і комплекси експертиз (Таблиця 1), проводячи науково-комунікативні та методичні заходи. Найбільш ефективними для цієї мети, на наш погляд, є цільові методичні семінари про особливості призначення (замовлення) судових експертиз і досліджень об'єктів інтелектуальної власності. В умовах карантину відповідні заходи не складно й зручно проводити в режимі інтернет-конференцій.

Одночасно з цим знизилась кількість консультативних повідомлень, які з 2020 року почали надаватися виключно з питань щодо організації та проведення судової експертизи і експертного дослідження в Центрі. На наш погляд, консультативні повідомлення є перспективним видом діяльності Центру, особливо під час карантину, коли у Центрі, з метою протидії поширення пандемії COVID-2019, призупинено особистий прийом громадян. До того ж, адвокати постійно намагаються отримати від Центру такі консультації через адвокатські запити, що суперечать змісту й вимогам ст. 20

Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [12].

У 2021 році Центр, на основі аналізу досвіду надання консультативних повідомлень, а також узагальнюючи відповідні положення нормативно-правових актів, має бути розроблене внутрішнє положення про надання консультативних послуг, яке включатиме, з поміж іншого, перелік типових питань щодо яких проводяться консультації. Відповідне положення та інші матеріали про надання консультативних повідомлень буде розміщено на офіційному веб-сайті Центру.

Судові експертизи і експертні дослідження також розрізняються за видами процесів, у межах яких вони проводяться. Йдеться про кримінальні, адміністративні, цивільні та господарські процеси. До того ж, значна частина експертних досліджень проводиться Центром поза межами процесуальних проваджень судів, що дозволяє визначити їх як «позапроцесуальні». Вони здійснюються за зверненнями фізичних і юридичних осіб для: а) забезпечення судових позовів; б) експертного забезпечення адміністративних процедур суб'єктами господарської діяльності; в) інших цілей.

Аналіз показників диференціації судово-експертної діяльності Центру за видами процесуальних проваджень дозволяє відзначити тенденцію щодо помітного збільшення судових експертиз у межах кримінальних справ. Так, у 2019 експертиз у кримінальних провадженнях Центром було проведено 163, а в 2020 році 237 судових експертиз і експертних досліджень. Тобто, випуклою є тенденція щодо «криміналізації» судово-експертної діяльності.

Натомість господарські, цивільні та позапроцесуальні експертні до-

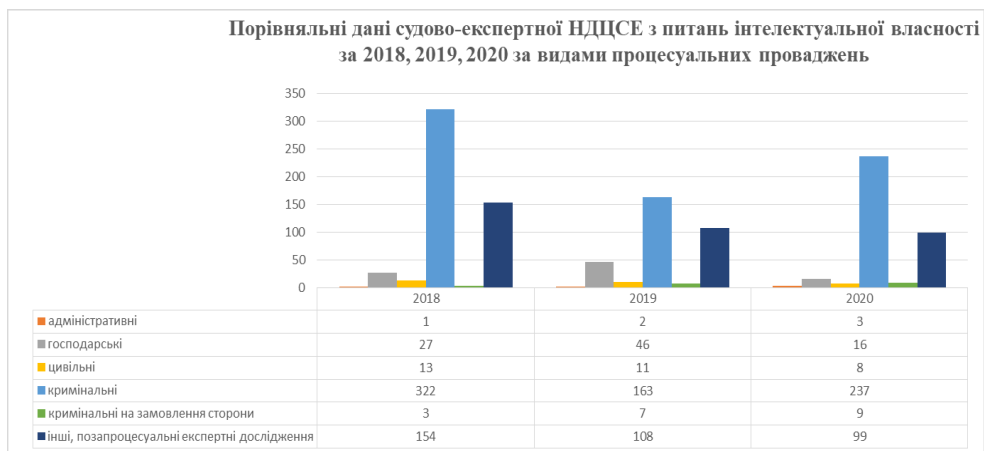

Рис. 6. Судово-експертна діяльність Центру в 2018-2020 роках за видами процесуальних проваджень

слідження, що проводяться Центром, згідно з Постановою Кабміну від 27 липня 2011 р. № 804 (зі змінами і доповненнями) на оплатній основі, демонструють свій помітний спад. Такий стан речей засвідчує щонайменше дві негативних тенденції в розвитку судово-експертної діяльності Центру: 1) помітне зменшення судових експертиз і експертних досліджень, які виконуються саме щодо об'єктів права інтелектуальної власності; 2) постійне зменшення надходжень до спеціального фонду Центру. На сьогодні судові експертизи і експертні дослідження, які здійснюються Центром на госпрозрахунковій основі складають 1/3 від їх загальної кількості (372). Ці тенденції, на наш погляд, певною мірою нівелюють місію Центру як спеціалізованої НДУСЕ, яка спеціалізується саме на судовій експертизі об'єктів права інтелектуальної власності.

Відповідно, важливим стратегічним пріоритетом розвитку Центру в окресленій сфері є посилення саме профільної судово-експертної діяльності з питань інтелектуальної власності. Це завдання Центрові слід вирішувати в 2021-2023 роках, зокрема, через роз-

ширення системи спеціальностей, за якими атестовані експерти Центру, з метою проведення комплексних судових експертиз, попит на які демонструє своє постійне зростання (Таблиця 1).

Види судово-експертної діяльності, які проводяться Центром, і їх юрисдикційний характер залежать, у першу чергу, від суб'єктів призначення та замовлення судової експертизи. Згідно з процесуальним законодавством України, судові експертизи призначаються судами і органами досудового розслідування, а також проводяться на замовлення фізичних і юридичних осіб. У 2018-2020 роках спостерігається тенденція щодо суттєвого зменшення експертиз, призначених судами. Насамперед, у господарських і цивільних провадженнях.

Так у 2020 році їх було призначено до Центру лише 25, порівняно з 63 у 2019 році, що зумовлено, з поміж іншого, обмеженнями в роботі судів, пов'язаними з карантинном. Водночас, стрімко збільшилась кількість судових експертиз, призначених органами досудового розслідування. Остання тенденція пояснюється, в тому числі, поверненням до Кримінального

процесуального кодексу України положення про право органів досудового розслідування призначати своїми постанови судові експертизи. Це мало своїм наслідком збільшення

в 2020 році кількості судових експертиз, які призначені прокуратурою, Національним антикорупційним бюро України, Службою безпеки України та Державним бюро розслідувань (Рис. 7).

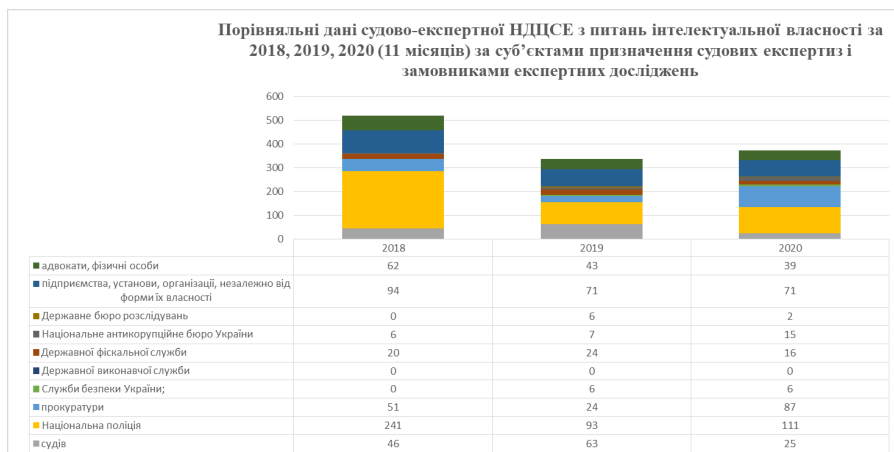

Рис. 7. Судово-експертна діяльність Центру в 2018-2020 роках за суб'єктами призначення та замовлення судових експертиз і досліджень

Можемо передбачити що тенденція щодо посилення активності органів досудового розслідування в 2021-2023 роках в призначенні судових експертиз до Центру збережеться, з огляду на кратне, порівняно з 2014 роком, збільшення в Україні кількості органів досудового розслідування, а також на фінансово-економічну рецесію, що послабила активність суб'єктів господарської діяльності та, відповідно, кількість спорів між ними, які потребували проведення судових експертиз і експертних досліджень.

То ж, у Центр 2021-2023 роках має: а) провести комплекс заходів щодо посилення свого потенціалу в проведенні експертиз і досліджень об'єктів права інтелектуальної власності, в тому числі й комплексних, включаючи комплексні експертизи з питань інтелектуальної власності, які проводитимуться з судово-економічними, комп'ютерно-технічними, това-

рознавчими і іншими експертизами; б) утримати лідируючі позиції щодо проведення попередньо згаданих «позапроцесуальних» експертних досліджень (спец. 13.1.2, 13.9 і ін.); в) здійснити якісне методичне забезпечення власної судово-експертної діяльності, з урахуванням чинника зростання судових експертиз, призначених органами досудового розслідування.

Важливим показником судово-експертної діяльності Центру, який необхідно враховувати визначаючи стратегічні пріоритети його розвитку в 2021-2023 роках, є види проведених ним судових експертиз і експертних досліджень (Рис. 8).

Аналіз судово-експертної діяльності Центру в 2018-2020 роках засвідчує, що судова експертиза з питань інтелектуальної власності є важливим, визначальним, але не єдиним видом його судово-експертної діяльності. Поряд із ним Центр також активно про-

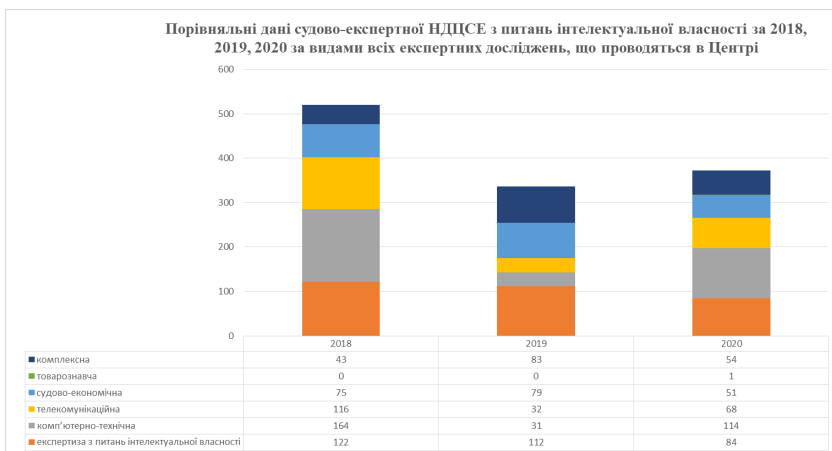

Рис. 8. Судово-експертна діяльність Центру в 2018-2020 роках за видами усіх судових експертиз і експертних досліджень

водить комп'ютерно-технічні, телекомунікаційні та економічні експертні дослідження. У 2020 році Центр уперше запровадив і почав проводити товарознавчі експертизи. Передбачається, що значна кількість із них також має комплексний характер, коли судові експертизи щодо об'єктів інтелектуальної власності проводяться в комплексі з іншими судово-експертними спеціальностями.

Таким чином, успіх розвитку судово-експертної діяльності Центру в 2021-2023 роках залежить від його спроможності розширити спектр своєї судово-експертної діяльності, за рахунок тих видів судової експертизи, які можуть застосовуватися в комплексі з судовою експертизою об'єктів інтелектуальної власності. Це, зокрема, лінгвістична, мистецтвознавча та інші, умовно споріднені, види судової експертизи.

У свою чергу судово-експертна діяльність Центру, яка здійснювалась у 2018-2020 роках безпосередньо у сфері інтелектуальної власності, також підлягає розмежуванню за спец. 13.1.1 – 13.9 (Табл 1). Як уже було проаналізовано в попередніх публікаціях [1, с. 17; 5; 6; 7], потенціал судово-експертних спеціальностей із

питань інтелектуальної власності не в усіх випадках використовується рівномірно, як в Центрі, так і в інших НДДСЕ Мін'юсту, що проводять судову експертизу об'єктів права інтелектуальної власності. Є більш витребувані спеціальності, мало витребувані, та не витребувані взагалі. Дія окремих із них (13.5.2 і 13.7) призупинені рішенням президії НКМР.

Аналіз судових експертиз з питань інтелектуальної власності, проведених Центром за останні три роки, включаючи комплексні, в тому числі й з іншими судово-експертними спеціальностями, дозволяє визначити наступні тенденції.

По-перше, збереження кількості судових експертиз і експертних досліджень за спеціальностями 13.1.1; 13.1.2; 13.3; 13.6 і 13.9 та невитребуваність експертиз за спец. 13.2; 13.5.1; 13.8.

По-друге, збільшення кількості експертних досліджень за спец. 13.1.2; 13.3 і 13.9, які проводяться в комплексі з іншими, суміжними експертизами (комп'ютерно-технічні, телекомунікаційні, економічні та товарознавчі).

Судово-експертна діяльність Центру, пов'язана з об'єктами інтелектуальної власності (включаючи комплексні, в тому числі й з іншими судово-експертними спеціальностями) у 2018-2020 роках

Вид експертизи	2018	2019	2020 рік (за 11 місяців)
13.1.1	8	8	8
13.1.1+10.17	25	32	0
13.1.2	30	13	6
13.1.2+10.9+10.17	0	15	20
13.1.2+13.9+10.9+10.17	0	0	3
13.1.2+13.9	0	0	1
13.2	1	0	0
13.3	15	16	11
13.3+13.4	0	0	1
13.3+13.9	0	4	1
13.4	6	7	3
13.4+13.6	3	4	1
13.6	52	49	27
13.6+13.9	1	0	0
13.8	0	1	2
13.9	4	10	5
13.9+11.1	1	0	0
13.9+10.9	1	2	0
13.9+13.6	1	0	0

При цьому, відзначимо, що показники і пріоритети судово-експертної діяльності Центру з питань інтелектуальної власності змінювалися за роками. Так, у 2018 році (Рис. 9) домінуючим видом експертних досліджень стали ті із них, які виконувались за спец. 13.1.2 (у комплексі з 10.17); 13.1.2 (у комплексі з 13.9); 13.3; 13.6; 13.9 (в тому числі й у комплексі).

У свою чергу, в 2019 році найбільш численними стали судові експертизи і експертні дослідження, що проводились Центром з питань інтелектуальної власності, проведені за все тими ж спец. за спец. 13.1.1 (у комплексі з 10.17); 13.1.2 (у комплексі); 13.3; 13.6; 13.9 (в тому числі й у комплексі) (Рис. 10).

Врешті, в 2020 році номенклатура найбільш витребуваних судово-експертних спеціальностей залишилась фактично незмінною (Рис. 11). Це судово-експертні спец. 13.1.1 (у комплексі з 10.17); 13.1.2 (у комплексі); 13.3; 13.6; 13.9 (в тому числі й у комплексі). Тобто, маємо певне «плато» в усталенні та розвитку найбільш витребуваних експертиз у сфері інтелектуальної власності в Центрі.

Таким чином, можемо зробити висновок, що в 2021-2023 роках пріоритетними орієнтирами розвитку судово-експертної діяльності Центру буде зміцнення методичних основ та корпусу судових експертів за судово-експертними спеціальностями 13.1.1 (в

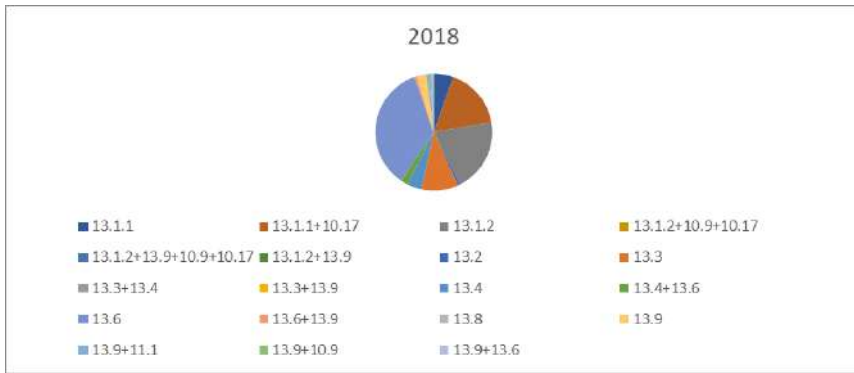

Рис. 9. Судово-експертна діяльність Центру, пов'язана з об'єктами інтелектуальної власності (включаючи комплексні, в тому числі й з іншими судово-експертними спеціальностями) у 2018 році

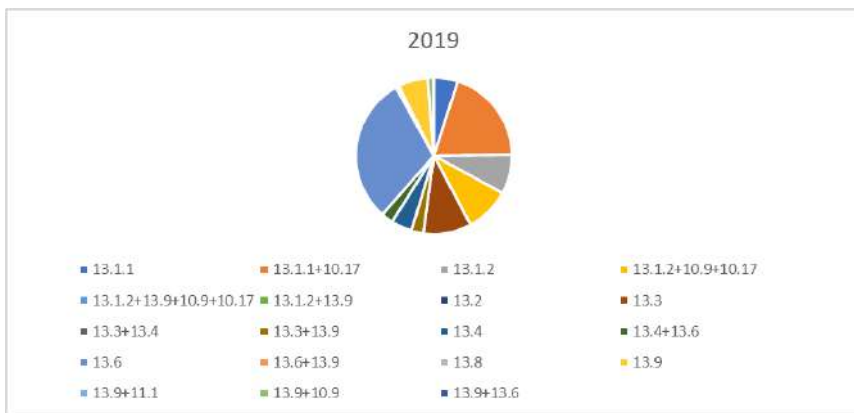

Рис. 10. Судово-експертна діяльність Центру, пов'язана з об'єктами інтелектуальної власності (включаючи комплексні, в тому числі й з іншими судово-експертними спеціальностями) у 2019 році

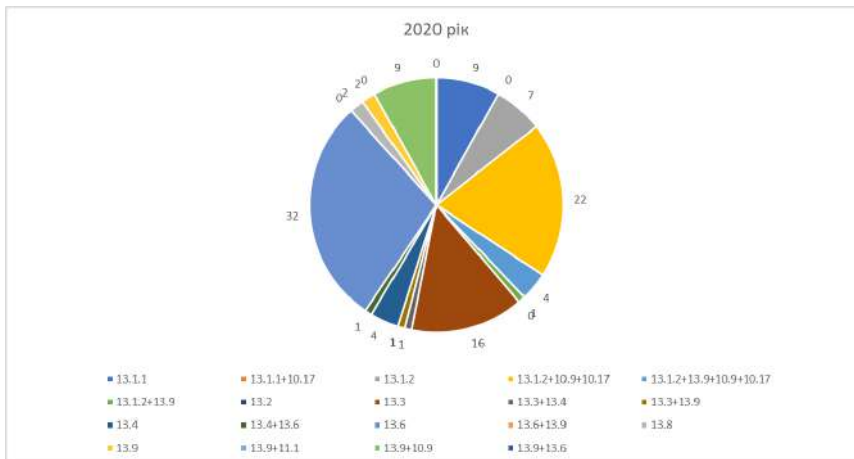

Рис. 11. Судово-експертна діяльність Центру, пов'язана з об'єктами інтелектуальної власності (включаючи комплексні, в тому числі й з іншими судово-експертними спеціальностями) у 2020 році.

тому числі й у комплексі); 13.1.2 (в тому числі й у комплексі); 13.3; 13.6; 13.9 (в тому числі й у комплексі).

До того ж, судово-експертні реалії сьогодення засвідчують прагнення законодавця спростити механізми захисту права на об'єкти інтелектуальної власності, посиливши їх адміністративну, позасудову складову. Це, зокрема, у найближчі 2-3 роки може стати причиною скорочення судових експертиз і експертиз на замовлення учасників справи за спец. 13.3, 13.4, 13.6, які на сьогодні складають значну частку судово-експертного навантаження Центру та інших НДУСЕ Міністерства юстиції України. За цих умов, вбачається за необхідне зосередити увагу на можливостях Центру проводити експертні дослідження для розгляду відповідних спорів національним регулятором у сфері захисту інтелектуальної власності.

Підводячи підсумки щодо стратегічних пріоритетів розвитку судово-експертної діяльності Центру в 2021-2023 роках, зазначимо наступне.

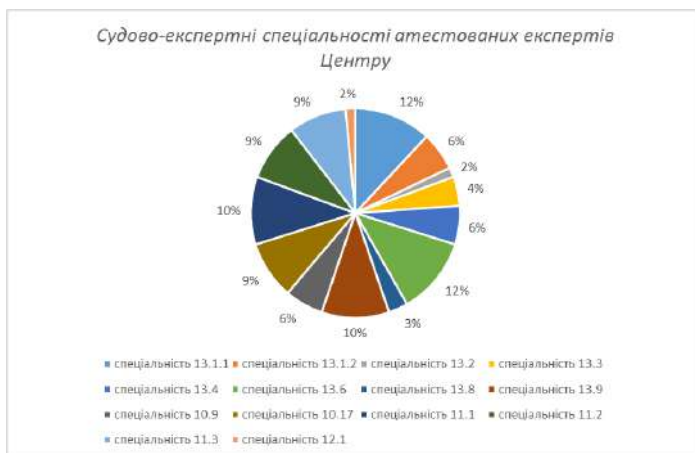
По-перше, судово-експертне навантаження Центру демонструє усталене навантаження в межах 370-500 судових експертиз і експертних досліджень на рік, з переважанням судових експертиз, призначених судами і органами досудового розслідування над експертизами і експертними дослідженнями на замовлення учасників господарських справ і експертних досліджень, а також із стабільним зростанням кількості судових експертиз у кримінальних провадженнях. Зазначене вимагає нагального методичного забезпечення щодо проведення судових експертиз об'єктів інтелектуальної власності, в тому числі й комплексних,

які призначаються в межах кримінальних проваджень.

По-друге, питома вага судових експертиз і експертних досліджень, які проводитимуться Центром в 2021-2023 роках, має забезпечуватись тими із них, які проводяться з питань інтелектуальної власності. Водночас, зростання судово-експертної діяльності з питань інтелектуальної власності у провадженнях по господарським і цивільним справа, а також в частині т.з. «позапроцесуальних», на сьогодні критично сповільнено в умовах рецесії економіки і зниження активності суб'єктів господарської діяльності в Україні через пандемію коронавірусу COVID-2019 і інші несприятливі для розвитку економіки нашої держави процеси. Це зумовлює потребу в розширенні судово-експертного потенціалу Центру через можливість проводити судові експертизи і експертні дослідження з інтелектуальної власності в комплексі з іншими, суміжними видами судової експертизи, у тому числі й за новими для Центру видами експертизи. Зокрема, товарознавчої, лінгвістичної, мистецтвознавчої й ін.

По-третє, судова експертиза з питань інтелектуальної власності, як і будь-який інший вид судової експертизи, це насамперед потужний корпус високофахових і добросесних судових експертів, які постійно розвивають і вдосконалюють свою кваліфікацію. На кінець 2020 року в Центрі працювало 27 атестованих судових експертів, переважна більшість із яких має 2 й більше судово-експертні спеціальності (Рис. 12).

Значна кількість судових експертів Центру, передбачувано, атестована за судово-експертними спеціальностями

*Рис. 12. Судово-експертні спеціальності атестованих експертів Центру
(станом на 31.12.2020)*

ми у сфері інтелектуальної власності. Найбільше судових експертів Центру атестовані за спеціальностями 13.6, 13.1.1, 13.1.2, 13.3 і 13.6 (Рис. 13), що пояснюється: а) витребуваністю цих спеціальностей в судово-експертній практиці; б) наявністю відповідної вищої освіти за атестацією за цими спеціальностями.

Разом із тим, збереження, розвиток і зміцнення корпусу судових експертів у сфері судової експертизи об'єктів інтелектуальної власності судово-експертної діяльності Центру в 2021-2023 року залишається надважливим стратегічним пріоритетом. Набуття судовими експертами Центру нових судово-експертних кваліфікацій може здійснюватися через наступні форми і механізми: а) набуття чинними судовими експертами нових судово-експертних спеціальностей з питань інтелектуальної власності; б) підготовка та атестація за суміжними судово-експертними спеціальностями у сфері економічної, комп'ютерно-технічної, товарознавчої, лінгвістичної, мистецтвознавчої та іншої експертизи.

Звертаючись до питання збереження та примноження кадрового потенціалу наукових працівників і судових експертів Центру, відзначимо, що основними проблемами у цій сфері на сьогодні є: а) неконкурентна, порівняно з іншими суб'єктами кримінального процесу, заробітна плата судових експертів, а також декларативність механізмів їх соціального та правового захисту; б) високі вимоги до вищої освіти для атестації за спец. 13.1.1-13.9, за умови, коли підготовка магістрів з інтелектуальної власності в Україні призупинена декілька років тому, а освіта магістра з правознавства, економіки чи менеджменту недостатня для якісного проведення всіх видів судової експертизи з питань інтелектуальної власності; в) недостатнє державне фінансування для придбання спеціальної техніки для проведення судових експертиз і досліджень за спец. 13.1.2, в тому числі й у комплексі зі спец. 10.9 і 10.17.

Очевидно, що подолання цих тенденцій стане одним із стратегічних пріоритетів розвитку Центру та інших

НДУСЕ Мін'юсту, які проводять судові експертизи з питань інтелектуальної власності й у 2021-2023 роках. Без дієвої допомоги держави вирішити питання належного фінансового та матеріально-технічного забезпечення Центру критично складно. Але, в разі розблокування Постанови Кабінету Міністрів України від 27.12.2018 № 1227, ситуація з зазначеного питання кардинально зміниться на кра-

ще (Рис. 14). За цих умов професія судового експерта набуде соціальної актуальності, що дозволить посилити корпус судових експертів з питань інтелектуальної власності Центру молодими і вмотивованими фахівцями, або ж залучити (повернути) до корпусу судових експертів НДУСЕ досвідчених судових експертів, які не є працівниками НДУСЕ.

Рис. 13. Судово-експертні спеціальності з питань інтелектуальної власності (13.1.1-13.9) атестованих експертів Центру (станом на 31.12.2020)

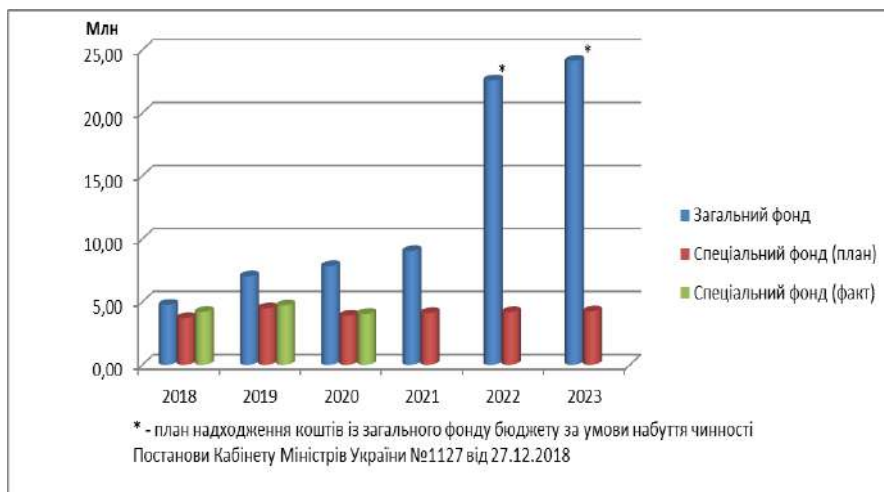

Рис. 14. Планове та фактичне наповнення загального і спеціального фондів Центру в 2018-2020 роках та перспективні плани формування загального та спеціального фондів у 2021-2023 роках

Висновки та перспективи подальших розробок. Завершуючи публікацію, відзначимо, що стратегією розвитку Центру – це, у першу чергу, ефективне стратегічне планування його керівництва в частині реалізації мети діяльності Центру, як визначеного та бажаного ідеального результату, який візуалізує місію Центру в державному механізмі експертного забезпечення правосуддя, та здійснення статутних завдань, спрямованих на досягнення такої мети, за визначений проміжок часу, у встановленій послідовності та з раціональним використанням усіх наявних ресурсів, а також з контролем за індикаторами досягнення стратегічних пріоритетів розвитку та діяльності Центру. При цьому, стратегія розвитку Центру є невіддільною складовою стратегії розвитку судової експертизи в цілому, а також стратегії захисту права на об'єкти інтелектуальної власності, зокрема, в частині взятих на себе міжнародних зобов'язань.

Обсяг однієї наукової статті не дозволив глибинно та системно розкрити всі основні стратегічні пріоритети розвитку статутної діяльності Центру в 2021-2023 роках. До того ж, наведена у цій статті середньострокова стратегія розвитку Центру, очевидно, що не зможе замінити чи підмінити собою довгострокову стратегію розвитку Центру. Остання ж на сьогодні, на наш погляд, вимагає формування цілісної доктрини розвитку судової експертизи в Україні, виваженої стратегії та програми розвитку механізмів захисту права інтелектуальної власності в Україні, а також суттєвого оновлення чинного законодавства в сфері судово-експертної діяльності та захисту права на об'єкти інтелектуальної влас-

ності. Маємо надію, що наведені в цій публікації позиції та матеріали стануть складовою зазначеної важливої та відповідальної роботи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Федоренко В.Л., Коваленко В.В., Адлер О.Г. Стратегічні пріоритети розвитку Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України у сфері судово-експертної діяльності в 2021-2023 роках. *Проблеми теорії та практики судової експертизи з питань інтелектуальної власності («Крайнівські читання»):* Матер. IV Міжнар. наук.-практ. конф. (24 грудня 2020 р. м. Київ); за ред. акад. НАПрН України О.В. Скрипнюка і проф. В.Л. Федоренка / НДЦСЕ судової експертизи з питань інтелектуальної власності Мін'юсту. Київ: Видавництво Ліра, 2020. С. 8-9.

2. Словник іншомовних слів. Уклад.: С.М. Морозов, Л.М. Шкарапута. Київ: Наукова думка, 2000. С. 550. С. 550.

3. Український тлумачний словник (тезаурус) 250 000 слів. Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2016. С. 1413. (1696 с.; іл.).

4. Федоренко В.Л. Становлення та розвиток Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України (2004-2017 рр.). *Проблеми теорії та практики судової експертизи з питань інтелектуальної власності* : Матер. науково-практ. конф. (21 грудня, 2017 р., м. Київ); за заг. ред. проф. В.Л. Федоренка. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. С. 8-14.

5. Федоренко В.Л., Тимошик Л.П. Судова експертиза з питань інтелектуальної власності: генезис, поняття, класифікація та система. *Експерт: парадигми юридичних наук та державного управління*. 2019. № 1(3). С. 11-52.

6. Федоренко В.Л., Тимошик Л.П., Собин А.К. Судебная експертиза объектов

права інтелектуальної власності в Україні: поняття, види і система. *Армянский журнал судебной экспертизы и криминалистики*. 2019. № 1. С. 39-52.

7. Федоренко В.Л., Тимошик Л.П., Ковальова Н.М. Експертиза у сфері інтелектуальної власності // Судові експертизи в процесуальному праві України: навч. посібн. За заг. ред. О.Г. Рувіна. Київ: Видавництво Ліра-К, 2019. С. 343-349.

8. Федоренко В.Л. Становлення та розвиток судової експертизи об'єктів інтелектуальної власності в Україні. *Актуальні питання судової експертології, криміналістики та кримінального процесу*: мат. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 5.11.2019 р.). За заг. ред. О.Г. Рувіна, Н.В. Нестор; уклад. О.І. Жеребко, А.О. Полтавський, О.В. Юдіна. Київ: КНДІСЕ Мін'юсту України, 2019. С. 557-561.

9. Федоренко В.Л., Коваленко В.В. Судова експертиза об'єктів права інтелектуальної власності як важлива функція Української держави: генезис і перспективи розвитку. *Експерт: парадигми юридичних наук і державного управління*. 2020. № 2(8). С. 11-28.

10. Щорічні звіти з наукової діяльності / НДЦСЕ з питань інтелектуальної власності. URL: <https://intelekt.org.ua/activity/research-activities/shhorichni-zvity-z-naukovoyi-diyalnosti/>

11. Статут Науково-дослідного центру судової експертизи з питань інтелектуальної власності Міністерства юстиції України (нова редакція) (Ідентиф. код. 33499693), затверджений Наказом Міністерства юстиції України від 11 лютого 2021 р. № 73/5. 9 с.

12. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. *Офіційний вісник України*. 2012. № 62. Ст. 2509.

REFERENCES:

1. Fedorenko, V.L., Kovalenko, V.V., Adler, O.H. (2020). Stratehichni priorityety rozvytku Naukovo-doslidnoho tsentru sudovoi

ekspertyzy z pytan intelektualnoi vlasnosti Ministerstva yustytzii Ukrainy u sferi sudovoyekspertnoi diialnosti v 2021-2023 rokakh [Strategic priorities for the development of the Research Center for Forensic Intellectual Property of the Ministry of Justice of Ukraine in the field of forensic science in 2021-2023]. O.V. Skrypniuk, V.L. Fedorenko (Eds.). *Problemy teorii ta praktyky sudovoi ekspertyzy z pytan intelektualnoi vlasnosti («Krainievski chytannia») – Problems of theory and practice of forensic examination on intellectual property issues («Krainievsky readings») : Proceedings of 4th International scientific-practical conference*. (pp. 8-9). Kyiv: Vydavnytstvo Lira [in Ukrainian].

2. Morozov, S.M., Shkaraputa, L.M. (2000). *Slovyk inshomovnykh sliv [Dictionary of foreign words]*. Kyiv: Naukova dumka [in Ukrainian].

3. Busel, V.T. (2016). *Ukrainskyi tlumachnyi slovyk (tezaurus) 250 000 sliv [Ukrainian explanatory dictionary (thesaurus) 250,000 words]*. Kyiv; Irpin: VTF «Perun» [in Ukrainian].

4. Fedorenko, V.L. (2017). Stanovlennia ta rozvytok Naukovo-doslidnoho tsentru sudovoi ekspertyzy z pytan intelektualnoi vlasnosti Ministerstva yustytzii Ukrainy (2004-2017 rr.) [Establishment and development of the Research Center for Forensic Intellectual Property of the Ministry of Justice of Ukraine (2004-2017)]. *Problemy teorii ta praktyky sudovoi ekspertyzy z pytan intelektualnoi vlasnosti – Problems of theory and practice of forensic examination on intellectual property : Proceedings of scientific-practical conference*. (pp. 8-14). Kyiv: Vydavnytstvo Lira-K [in Ukrainian].

5. Fedorenko, V.L., Tymoshchuk, L.P. (2019). Sudova ekspertyza z pytan intelektualnoi vlasnosti: henezys, poniattia, klasyfikatsiia ta systema [Forensic examination of intellectual property: genesis, concepts, classification and system]. *Ekspert: paradyhmy yurydychnykh nauk ta derzhavnoho upravlinnia – Expert: paradigms of legal*

sciences and public administration, 1(3), 11-52 [in Ukrainian].

6. Fedorenko, V.L., Timoshchik, L.P., Sobin, A.K. (2019). Sudebnaia ekspertiza obektov prava intelektualnoi sobstvennosti v Ukraine: poniatie, vidy i sistema [Forensic examination of objects of intellectual property rights in Ukraine: concept, types and system]. *Armianskii zhurnal sudebnoi ekspertizy i kriminalistiki – Armenian Journal of Forensic Science and Criminalistics*, 1, 39-52 [in Russian].

7. Fedorenko, V.L., Tymoshchuk, L.P., Kovalova, N.M. (2019). Ekspertyza u sferi intelektualnoi vlasnosti [Expertise in the field of intellectual property]. O.H. Ruvyn (Eds.). *Sudovi ekspertizy v protsesualnomu pravi Ukrainy – Forensic examinations in procedural law of Ukraine*. (pp. 343-349). Kyiv: Vydavnytstvo Lira-K [in Ukrainian].

8. Fedorenko, V.L. (2019). Stanovlennia ta rozvytok sudovoi ekspertizy obiektiv intelektualnoi vlasnosti v Ukraini [Formation and development of forensic examination of intellectual property in Ukraine]. *Aktualni pytannia sudovoi ekspertolohii, kryminalistyky ta kryminalnogo protsesu – Current issues of forensic expertise, criminology and criminal procedure* : Proceedings of scientific-practical conference. O.H. Ruvina, N.V. Nestor, O.I. Zhrebko, A.O. Poltavskyyi, O.V. Yudina (Eds.). (pp. 557-561). Kyiv: KNDISE Miniustu Ukrainy [in Ukrainian].

9. Fedorenko, V.L., Kovalenko, V.V. (2020). Sudova ekspertiza obiektiv prava intelektualnoi vlasnosti yak vazhlyva

funktsiia Ukrainskoi derzhavy: henezys i perspektyvy rozvytku [Forensic examination of intellectual property rights as an important function of the Ukrainian state: genesis and prospects for development]. *Ekspert: paradyhmy yurydychnykh nauk i derzhavnoho upravlinnia – Expert: paradigms of legal sciences and public administration*, 2(8), 11-28 [in Ukrainian].

10. Shchorichni zvity z naukovoii diialnosti. NDTsSE z pytan intelektualnoi vlasnosti [Annual reports on scientific activity. NDTsSE on intellectual property]. *intelect.org.ua*. Retrieved from <https://intelect.org.ua/activity/research-activities/shchorichni-zvity-z-naukovoyi-diyalnosti/> [in Ukrainian].

11. Statut Naukovo-doslidnoho tsentru sudovoi ekspertizy z pytan intelektualnoi vlasnosti Ministerstva yustytsii Ukrainy (nova redaktsiia) (Identyf. kod. 33499693), zatverdzhenyi Nakazom Ministerstva yustytsii Ukrainy vid 11 liutoho 2021 r. № 73/5 [Charter of the Research Center for Forensic Intellectual Property of the Ministry of Justice of Ukraine (new edition) (Ident. Code 33499693), approved by the Order of the Ministry of Justice of Ukraine of February 11, 2021 № 73/5]. (2021). [in Ukrainian].

12. Zakon Ukrainy “Pro advokaturu ta advokatsku diialnist” : vid 05.07.2012 r., № 5076-VI [Law of Ukraine “On Advocacy and Advocacy Activity” from July 5, 2012, № 5076-VI]. (2012). *Ofitsiinyi visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine*, 62. Art. 2509 [in Ukrainian].